

POSTANOWIENIE

22 stycznia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Pawłyszcz

na posiedzeniu niejawnym 22 stycznia 2026 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa R.M. i T.G.

przeciwko Bank S.A. w W.

o zapłatę i ustalenie, ewentualnie o zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Bank S.A. w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie VI Wydział Cywilny

z 12 lutego 2024 r., VI ACa 1840/22,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. zasądza od Bank S.A. w W. łącznie na rzecz R.M. i T.G. 5400 (pięć tysięcy czterysta) zł kosztów postępowania kasacyjnego z odsetkami w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie po upływie tygodnia od dnia doręczenia niniejszego postanowienia zobowiązanemu.

(G.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 12 stycznia 2022 r., XXVIII C 4423/21, Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanego banku na rzecz powodowych kredytobiorców „łącznie (do majątku wspólnego)” 293 881,12 zł z odsetkami tytułem zwrotu spełnionych świadczeń i ustalił nieważność stosunku prawnego wynikającego z umowy o kredyt waloryzowany kursem CHF oraz oddalił powództwo w pozostałym zakresie.

Wyrokiem zaskarżonym skargą kasacyjną Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelację banku.

Sąd drugiej instancji ustalił, że 10 grudnia 2007 r. poprzednik prawny pozwanego banku zawarł z powodami umowę o kredyt hipoteczny dla osób fizycznych waloryzowany kursem franka szwajcarskiego (CHF). Wysokość kredytu została ustalona na 288 000,00 zł. Kredyt wyrażony w walucie waloryzacji na koniec 28 listopada 2007 r., według kursu kupna waluty z tabeli kursowej banku wynosił 133 013,11 CHF. Okres kredytowania miał wynosić 300 miesięcy, do 10 grudnia 2032 r. Raty kapitałowo-odsetkowe miały być spłacane w złotych po uprzednim ich przeliczeniu według kursu sprzedaży CHF z tabeli kursowej banku obowiązującego na dzień spłaty z godziny 14:50. Aneksem z 10 lutego 2015 r. bank m.in. zapewnił kredytobiorcom możliwość dokonywania zmian waluty spłaty kredytu ze złotych na walutę waloryzacji i odwrotnie w okresie obowiązywania umowy. Kredytobiorcy do 17 maja 2021 r., spełnili na rzecz banku świadczenia pieniężne w wysokości 293 881,12 zł tytułem m.in. spłat rat kapitałowo-odsetkowych.

Sąd drugiej instancji uznał, że bank nie wywiązał z obowiązku informacyjnego w stosunku do kredytobiorców. Wadliwość klauzul indeksacyjnych wynika nie tylko z tego, iż obejmują one odesłanie do tabel kursowych sporządzanych przez bank, bez wskazania w umowie precyzyjnych i weryfikowalnych dla kredytobiorcy-konsumenta zasad jego ustalania, ale również z tego, że wynika z nich obciążenie kredytobiorcy nieograniczonym ryzykiem kursowym, o którym nie został poinformowany. Nie sposób bowiem uznać, że o takim poinformowaniu przesądza standardowy wzór oświadczenia kredytobiorcy.

Sąd drugiej instancji uznał za niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c. postanowienia umowy określające zasady przeliczenia udzielonego kredytu i spłacanych rat na CHF, pozwalające bankowi swobodnie kształtować kurs waluty obcej. Przy tym postanowienia te określają główne świadczenia stron, lecz nie zostały sformułowane w sposób jednoznaczny, ponieważ umowa nie zawierała mechanizmu kształtowania kursu CHF przez bank. Ze względu na brak kursu koniecznego do stosowania indeksacji, wszystkie postanowienia umowy dotyczące

indeksacji są nieważne. Umowa nie może nadal obowiązywać bez kwestionowanych warunków z tego powodu, że ich usunięcie spowodowałoby zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy.

Pozwany bank zaskarżył wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną i wniósł o jej przyjęcie do rozpoznania ze względu na:

1) występowanie w sprawie istotnych zagadnień prawnych:

a) czy w przypadku gdy postanowienia waloryzacyjne umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego), określające wysokość kwoty kredytu i wysokość rat kapitałowo-odsetkowych wyrażoną w walucie obcej poprzez odesłanie do kursów publikowanych w tabelach kursowych banku-kredytodawcy, zostają uznane za bezskuteczne, jako postanowienie niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 2 k.c. (abuzywne) lub nieważne, a jednocześnie Sąd stwierdzi, że nie jest możliwe utrzymanie indeksowanego (waloryzowanego) charakteru umowy, to czy skutkiem ich eliminacji z umowy jest (1) stwierdzenie, że sporna umowa upada w całości, czy też (2) eliminacja mechanizmu waloryzacji z umowy i przekształcenie jej z mocą wsteczną w kredyt złotowy.

b) jakie oprocentowanie należy przyjąć dla wyliczenia odsetek od hipotetycznego kredytu złotowego w przypadku stwierdzenia, że skutkiem abuzywności lub nieważności postanowień waloryzacyjnych zawartych w umowie kredytu indeksowanego (waloryzowanego) jest eliminacja mechanizmu waloryzacji z umowy i przekształcenie jej z mocą wsteczną w kredyt złotowy, w szczególności czy powinno być to (1) zmienne oprocentowanie oparte na stawce bazowej WIBOR 3M; (2) stałe oprocentowanie w wysokości ustalonej przez strony w dniu zawarcia umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego), wpisane do tej umowy; czy też (3) zmienne oprocentowanie oparte na stawce bazowej właściwej dla waluty waloryzacji, czyli np. LIBOR 3M dla CHF (w przypadku umowy zawierającej odniesienie do kursu franka szwajcarskiego).

c) czy żądanie „ustalenia nieważności umowy” stanowi roszczenie dopuszczalne na gruncie przepisów k.p.c., czy może być uwzględnione przez sąd rozpatrujący sprawę, a jeżeli takie sformułowanie roszczenia jest wadliwe, to jaki powinien być skutek zgłoszenia takiego powództwa przez stronę powodową”.

d) jeżeli stronie powodowej przysługuje dalej idące roszczenie o zapłatę, wynikające ze stosunku prawnego w postaci rzekomo nieważnej umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) kursem waluty obcej, w szczególności wynikające z możliwości żądania zwrotu dokonanych świadczeń na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu, to czy strona powodowa posiada interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy"

e) czy postanowienia waloryzacyjne umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego) do kursu waluty obcej, określające wysokość kwoty kredytu z wykorzystaniem klauzuli waloryzacyjnej, odsyłającej do obowiązującego kursu walutowego w dniu uruchomienia kredytu, który jest różny od dnia zawarcia umowy, w związku z czym w chwili zawarcia umowy nie jest znana wartość kredytu w walucie obcej, naruszają art. 69 ust. 1 i 2 pkt 2 pr. bank.

f) czy postanowienia waloryzacyjne umowy kredytu indeksowanego (waloryzowanego), określające wysokość kwoty kredytu i wysokość rat kapitałowo-odsetkowych wyrażoną w walucie obcej poprzez odesłanie do Tabeli Kursów Walut Obcych banku-kredytodawcy, bez określenia w treści umowy szczegółowych zasad obliczania tych kursów, na przykład w postaci wzoru matematycznego, wykraczają poza granice określone w ramach zasady swobody umów opisanej w art. 353¹ k.c.

g) czy dopuszczalne jest równoczesne stwierdzenie przez Sąd, że określone postanowienie umowne jest zarówno nieważne na podstawie art. 58 § 1 k.c., jako sprzeczne z art. 353¹ k.c. w zw. z art. 69 pr. bank., jak i bezskuteczne, jako postanowienie niedozwolone w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 2 k.c. (abuzywne), czy też, przeciwnie, to samo postanowienie nie może być jednocześnie zakwalifikowane jako nieważne i abuzywne; a jeżeli prawidłowe jest twierdzenie o braku możliwości równoczesnego zastosowania wskazanych dwóch instytucji, to w razie wystąpienia zbiegu tych norm, czy określone postanowienie należy zakwalifikować jako abuzywne, czy jako nieważne"

h) czy dopuszczalne jest wyeliminowanie przez strony charakteru niedozwolonego w rozumieniu art. 385¹ k.c. (abuzyność) postanowień umowy kredytu dotyczących indeksacji (waloryzacji) do kursu waluty obcej, odsyłających

do Tabeli Kursów Walut Obcych banku-kredytodawcy, poprzez zastąpienie lub uzupełnienie ich, wskutek zawarcia aneksu do umowy, postanowieniami pozbawionymi abuzywnego charakteru, dającymi możliwość korzystania przez kredytobiorcę z dowolnie wybranego kursu, poprzez samodzielne nabywanie waluty obcej na poczet spłaty kredytu"

i) czy w przypadku, gdy proces poinformowania konsumenta o ryzykach, wynikających z wprowadzenia do umowy kredytu klauzul przewidujących indeksację (waloryzację) kursem waluty obcej, polegał na przedstawieniu konsumentowi szczegółowej informacji o ryzyku kursowym związanym z zaciągnięciem kredytu, a konsument potwierdził przekazanie tej szczegółowej i wyczerpującej informacji poprzez złożenie pisemnego oświadczenia, to czy klauzule obciążające konsumenta ryzykiem kursowym mają charakter jednoznaczny i nie stanowią postanowień niedozwolonych w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c.;

2) potrzebę wykładni przepisów prawnych:

a) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 (w odniesieniu do abuzywności waloryzacyjnych) oraz art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c. (w odniesieniu do nieważności klauzul waloryzacyjnych), w zw. z art. 2, 31 ust. 3 i 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej;

b) art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 7 ust. 1 i 8b ust. 1 dyrektywy 93/13 (w odniesieniu do abuzywności waloryzacyjnych) oraz art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 1 i 3 k.c.

c) art. 69 pr. bank. i art. 353¹ k.c.;

d) art. 58 § 1 i art. 385₁ § 1 i 2 k.c.;

e) art. 189 w zw. z art. 130^{1a} § 1 k.p.c.;

f) art. 385¹ § 2 k.c. w zw. z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Większość podstaw przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania zmierza do możliwości obowiązywania umowy mimo niedozwolonego charakteru postanowień kursowych.

Uchwałą pełnego składu Izby Cywilnej SN z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22, do rangi zasady prawnej podniesiono tezy, iż:

1) w razie uznania, iż postanowienie umowy kredytu indeksowanego lub denominowanego odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów;

2) w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego lub denominowanego umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Powyższe tezy, wiążąc w niniejszej sprawie (art. 88 u.s.n.), uniemożliwiają przyjęcie skargi kasacyjnej, gdyż wykluczają trwanie stosunku prawnego po usunięciu z treści umowy źródła kursu walutowego. W celu uwzględnienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżący musiałby zakwestionować tezę Sądu drugiej instancji o nieuczciwym charakterze przeliczników walutowych ustanowionych w umowie lub zakwalifikowaniu umowy jako umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej.

Należy przy tym zaznaczyć, że na podstawie art. 385² k.c. dla stosowania art. 385¹ k.c. istotna jest chwila zawarcia umowy (uchwały w składzie 7 sędziów SN z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, nr 1, poz. 2, z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56), a nie ewentualne, późniejsze zmiany nieważnej umowy lub stanu prawnego (jak wejście w życie art. 69 ust. 3 pr.bank.), chyba że przepisy przejściowe stanowiłyby o sanowaniu nieważnych umów.

Wykładni nie wymaga art. 189 k.p.c. co do tego, czy w sytuacji, gdy kredytobiorcy przysługuje roszczenie o zapłatę, ma on interes prawny do wytoczenia powództwa wyłącznie o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego. Wprawdzie art. 189 k.p.c. nie może być podstawą ustalenia nieważności umowy, gdyż nieważność umowy jest jedynie przesłanką rozstrzygnięcia o innych

żądaniach, w tym o żądaniu ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku kredytu. Jednak w praktyce orzeczniczej przyjęło się orzekanie o ważności umowy rozumianej jako skrótowe określenie istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego mającego powstać na mocy spornej umowy. Przy tym dopóki nieważna umowa nie zostanie wykonana w całości lub z innych przyczyn nie przestanie wiązać, strona umowy ma interes prawny w ustaleniu nieistnienia stosunku kredytu, tj. nieważności umowy kreującej ten stosunek, niezależnie od roszczeń powstałych w związku z wykonaną częścią umowy.

Na marginesie należy wskazać, że przepisy wskazane przez bank w ramach przyczyny kasacyjnej z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., jako wymagające wykładni dotyczyły tych w zasadzie tych samych kwestii, które omówiono powyżej. Skarżący dokonał w istocie zdublowania przyczyn kasacyjnych przez podwójne wskazanie tych samych merytorycznie treści – raz jako istotnych zagadnień prawnych, a raz w ramach przyczyny kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., dlatego ponowne omawianie ich nie było celowe.

Biorąc powyższe pod uwagę Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. kredytobiorcom przysługuje od skarżącego zwrot kosztów sporządzenia odpowiedzi na skargę kasacyjną w wysokości stawki minimalnej określonej w stosowanym odpowiednio § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Min. Sprawiedl. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Dariusz Pawłyszcz

(G.G.)

[SOP]